

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

בפני : השופט ש' ברלינר, שופט עמית

המערער : היועץ המשפטי לממשלה

נגד

המשיב : פלוני

פסק דין זה ניתן לפרסום

בשם המערער : עו"ד גב' סופר, פמ"ח
בשם המשיב : עו"ד מסארווה, ס"צ

פסק דין

1. ערעור על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת (כב' השופט (בדימוס) אילן שיף, יו"ר, איתן סלע, קרימינולוג, ד"ר חגי אורן, פסיכיאטר), מיום 14.1.20, לפיה הורתה הוועדה על המרת צו האשפוז (להלן – הצו או צו האשפוז), שהוצא ביום 21.4.10 כלפי המשיב לפי ס' 15(ב) של חוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן – החוק), על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים, בתפ"ח 639/09, בו יוחסה למשיב עבירה של רצח - לצו טיפול מרפאתי.

המרת צו האשפוז לצו טיפול מרפאתי, מסדירה כי המשיב יטופל במרפאה שבקהילה, בתנאים אלה אותם קבעה הוועדה :

- א. מיקומה של המרפאה המטפלת יקבע על ידי הפסיכיאטר המחוזי.
- ב. המטופל ייבדק בתדירות של לפחות שלושה שבועות במרפאה.
- ג. לוועדה הבאה, [שתדון] בצו טיפול מרפאתי [לגבי המשיב], תוצג תוכנית שיקום מפורטת כולל תעסוקתית ו/או מסגרת לימודית כפי שתאושר לו.
- ד. מקום מגוריו הקבוע [של המשיב] יהיה בחיפה, ביחידת הדיור הצמודה לדירת הוריו.
- ה. המטופל לא ייכנס לתחומי העיר הרצליה", (שם מתגוררים בני משפחת נפגעת העבירה).

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

2. המשיב יליד 1966, בתחילת שנות ה-80 של המאה הקודמת התפתחה בנפשו מערכת פרנואידית שעם השנים הלכה והתגבשה. ניסיונות המשפחה להביאו לטיפול כשלו, מצבו הלך והחמיר, ובהמשך ביצע שני מעשי עבירה: ביום 5.9.02 תקיפה סתם, (בגינה הוצא כלפיו צו אשפוז מיום 22.11.06. וכן ביום 18.5.06, היזק לרכוש במזיד ו תקיפה הגורמת חבלה ממש, ובגין כך הוצא כלפיו צו אשפוז מיום 29.12.09).

3. מסכת הדברים נפרשת בפנינו ביתר הרחבה כמתואר בדברי נפגע העבירה: המשיב ריצה עונשי כליאה במהלך השירות הצבאי, וכן ירה בעצמו בחזה במטרה למות; נזקק לטיפול יום פסיכיאטרי בבית החולים רמב"ם בשנת 1986; תקף שכן בשנת 2001; נישואיו כשלו פעמיים והסתיימו בגירושין; חויב לחתום על התחייבות להימנע מאלימות כלפי שכניו בשנת 2003; שהה בארה"ב בשנים 2002-2004 והתלונן כי ה-FBI עוקב אחריו; בשנת 2005 תקף את אימו; בשנת 2006 אובחן כסובל ממחלת נפש – סכיזופרניה פרנואידית; ובהמשך, שכר המשיב מאת נפגעת העבירה, המנוחה ציפורה נחמו ז"ל, ילידת 1951, דירה בירושלים. "במרץ 2009", כותב בנה של המנוחה, "דיווחו שכניו כי הוא מטריד אותם, הולם על דלתותיהם, מאיים עליהם, צורח, מאשים אותם בהאשמות הזויות ולא סבירות [וכן] נכנס לדירת אחד השכנים ללא רשות וסירב לצאת". עקב כך פנו השכנים אל סגן הפסיכיאטר המחוזי, הסבירו כי המשיב תקף אותם, המשיב נעצר, ואחר כך שוחרר; בתאריך 23.7.09 דיווח הפסיכיאטר המחוזי על התנהגות מסוכנת של המשיב ("עקירת שלט הכניסה באחת הדירות, תקיפת כלבה קטנה ושבירת מלונתה, חדירה למרפסת השכנים ועוד"). שוטרים הגיעו למקום, אך לא ננקטה פעולה, וביום 30.7.09 בדק הפסיכיאטר המחוזי את המשיב, סבר כי "אין מקום לאשפוז כפוי שלו או טיפול כפוי מאחר ואין [במשיב] סימנים לאלימות ואין [בו] כוונות אלימות", ובשל כך, כותב נפגע העבירה, "בשל מחדל זה אירע הרצח של אמי!"

4. כמתואר לעיל, המשיב התגורר בדירה ששכר מהמנוחה, הסתכסך עימה, נדרש לפנותה, והיא הגיעה אל הדירה ביום הרצח, 18.8.09 עם בני זוג מבוגרים להם התכוונה להשכיר את הדירה, במקום למשיב. ככתוב בכתב האישום הנ"ל, "משנכנסו המנוחה ובני הזוג לדירה, נעל הנאשם [המשיב] אחריהם את הדלת. ... החל לריב עם המנוחה ... נטל סכין קומנדו אחז בשערותיה של המנוחה, משך אותה ארצה ודקר אותה בכתף, הנאשם נופף את הסכין לנגד עיני בני הזוג ואיים שיהרוג את מי שינסה להתערב ... מיד לאחר שבני הזוג עזבו את הדירה, הצמיד הנאשם את המנוחה לקיר ושטח בפניה האשמות שונות תוך שהוא חותך את פרצופה ודוקר אותה בכל חלקי גופה. במהלך מסכת התעללות זו, גמלה בליבו ... החלטה להמית את המנוחה. הנאשם דקר את המנוחה בבטנה ובבית החזה ובכך גרם למותה ... שלא כדין, בדם קר, בלי שקדמה התגרות בתכוף למעשה ... לאחר שהכין מכשיר שבו המית את המנוחה".

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

5. לאחר שהוברר כי המשיב חולה, מסוכן, וזקוק לאשפוז, ההליך הפלילי נגדו הופסק וביום 21.4.10 הוצא כלפיו צו האשפוז, שמכוחו הוא מאושפז בבית החולים, עד היום. הצו הוצא לפי ס' 15(ב) של החוק, כך שעם שחרורו של המערער מן האשפוז, לא ניתן לחדש את משפטו הפלילי, ואף אם יהא כשיר לעמוד לדין, לא יעמוד שוב למשפט, לא תירשם לחובתו הרשעה בפלילים, בגין מעשה הרצח, והוא לא יוענש בגינו.

6. כמתחייב מהקבוע בס' 28 של החוק, מקיימת הוועדה (תחילה הרגילה ובהמשך המיוחדת), מעקב ובקרה על אשפוזו הכפוי של המשיב בבית החולים, והיא קיימה דיונים תקופתיים בעניינו, ובהם אלה:

א. בדיון מיום 4.1.12 העריכה הוועדה כי יש במשיב מסוכנות ברמה נמוכה לעצמו ולאחרים, אישרה לו לצאת לחופשה חד פעמית עד 8 שעות באזור חדרה בליווי שני ההורים, ורשמה כי המשיב נמצא ברמיסיה.

ב. בדיון מיום 28.3.12 הוערכה המסוכנות שבמשיב כנמוכה, והוחלט על מתן חופשות קצרות עד 6 שעות בליווי וללא לינה, פעם בשבוע. בדו"ח הוועדה נרשם כי המשיב מצוי ב"מצב של רמיסיה טיפולית טובה ללא סימנים פסיכוטיים, התנהגותו במחלקה מאורגנת וללא דופי ... תובנה מספקת למחלתו ולצורך המשך הטיפול ... תמיכה מצד משפחתו". עוד רשמה הוועדה כי היא לוקחת בחשבון שעוד לא עבר זמן מספיק המבטיח יציבות [של] הרמיסיה וכי דרושה זהירות רבה במהלך שיקומו של המשיב.

ג. בדו"ח הוועדה מיום 22.1.19 נרשם כי המסוכנות שבמשיב לעצמו ולאחרים היא ברמה נמוכה, אושרו חופשות בנות 48 שעות פעמיים בחודש ועד 72 שעות פעמיים בחודש, המשך חופשות לצורך תעסוקה שיקומית, ובנימוקים נרשם: "מקובלת עלינו עמדת באי כוח הצדדים. המטופל נמצא בשלב הפוגה של סימני מחלתו, הוא מביע תובנה למחלתו ולצורך בטיפול. לפי עמדת רופאי המחלקה אין נשקפת ממנו מסוכנות עצמית ולאחרים. גם בדיקתנו העלתה שהמסוכנות שנשקפת ממנו לעצמו ולאחרים היא נמוכה. עד כה עלו חופשותיו יפה וראוי איפוא להגדילן כמפורט לעיל."

ד. בדו"ח מיום 16.7.19 נרשם כי המסוכנות שבמשיב לעצמו ולאחרים היא ברמה נמוכה, וכך גם לאחרים. הוחלט להמשיך ביציאה לחופשות מוגבלות בזמן ובמקום, עד 48 פעמיים בחודש ועד 72 שעות פעמיים בחודש, הכל לפי שיקול דעת המנהל, גם באשר לליווי, וכן המשך חופשות של עד 3 ימים בשבוע לצורך תעסוקה שיקומית. הוועדה ציינה ש"נראה כי המטופל מתקדם יפה בהליך שיקומו, ובקרוב יתקדם, ככל הנראה להעסקה כעובד בשוק החופשי, במסגרת 'סיפור חוזר'. הוא נמצא כעת בהליך הכנה לשיקום זה,

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

היה ורופאי המחלקה יסברו כי ראוי להקדים את הדיון הבא לצורך קידום נושא שיקומי, אזי יש להקדים מועד זה".

7. גם בדו"ח הנוכחי של הוועדה מיום 14.1.20 הוערכה המסוכנות שבמשיב כנמוכה לעצמו ולאחרים, כך לאחר שבבדיקה "נראה [המשיב] כפי גילו, משתף פעולה, האפקט קהה ומתגוון מעט, אין עדות לפרודוקציה פסיכוטית פעילה ואין עדות לתכנים דיכאוניים או אובדניים ... [המשיב] מדבר על הקושי להשתלב חזרה בעולם החברתי הוא מרגיש תחושות בדידות. [הוא] עדיין מתלבט לגבי לימודים ... תובנתו למצבו פורמאלית, לא נמצאו ליקויים בולטים בתחום השיפוט ובוחן המציאות. לציין כי משתף פעולה בטיפול וכי חופשותיו הכוללות לינה ביחידת דיור הסמוכה לדירת הוריו, עברו ללא אירועים חריגים".

8. על יסוד בדיקותיה של הוועדה, ונתונים נוספים שעמדו בפניה, החליטה הוועדה כאמור, להעביר את המערער לחיים בקהילה בכפיפות לתנאי שחרור ופיקוח, ועל כך מלין המערער, בערעור.

9. לטענת המערער, לא היה מקום להורות על המרת צו האשפוז לצו לטיפול מרפאתי בחלוף עשר שנים בלבד ממתן צו האשפוז; פרק הזמן שחלף מאז מעשה הרצח ומתן צו האשפוז אינו ממושך דיו, ואינו מבטיח את שלום הציבור מפני המסוכנות שבשהיית המשיב מחוץ לבית החולים. הוועדה, כך טוען המערער, לא נתנה משקל מספיק לנסיבות מעשה הרצח, "מקרה מזעזע בחומרתו", וכי פרק הזמן הממושך בו יוצא המשיב לחופשות ללא כל תקלה, אין בו די כדי להביא למסקנה כי המסוכנות שבו מנוטרלת "ברמת וודאות גבוהה", כנדרש. לדעת המערער, מסוכנות נמוכה, כקביעת הוועדה, אין בה די כדי להצדיק שחרור מאשפוז, אף לאחר מספר שנים של יציאה לחופשות ולאחר כעשר שנות אשפוז בלבד. ההחלטה, לדעת המערער, "מוקדמת מדי, שגויה ובלתי סבירה באופן קיצוני", ויש לבטלה.

10. עמדת המשיב היא כי אין להתערב בהחלטת הוועדה המיוחדת, ועדה מקצועית; בהחלטת הוועדה לא נפל פגם; מצבו של המשיב, המאושפז במחלקה השיקומית מצדיק את ההחלטה, כל חופשותיו עלו יפה, כיום 3 ימים בשבוע הוא בעבודה מחוץ לבית החולים ויומיים וחצי בשבוע בחיפה אצל הוריו; מאז המקרה חלפה תקופה ממושכת, 10 שנים של אשפוז וטיפול, ולמשיב משפחה תומכת, שתשגיח ותשמור עליו, והוא יגור בצמוד לבית ההורים.

11. עמדתו של נפגע העבירה, בנה של המנוחה, מפורטת בנספח ז' להודעת הערעור. הוא מביע "התנגדות נחרצת" להמרת הצו, ומציין, בין היתר כי "לא מדובר באדם שעבר עבירה חד פעמית ופתאומית, אלא באדם שלפני שביצע את הרצח ליוותה אותו מסכת מתמשכת של מעשי אלימות והתנכלויות לאנשים בסביבתו ולשכניו". עוד מפנה בן הזוג לפרשה אחרת, של

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

חולה שרצח את אשתו הראשונה בשנת 1991, לאחר כ-10 שנים שוחרר מאשפוזו, ואז בשנת 2012 רצח את אשתו השנייה בעשרות דקירות סכין, לעיני ילדיו. מקרה זה, כך מסביר נפגע העבירה, "מעורר חרדה עצומה בליבו ... מפני הנאשם [הוא המשיב] המהלך חופשי ארבעה ימים וארבעה לילות בכל שבוע ושבוע", כקורה כיום, עם המשיב.

12. מכוח הצו, ניתן לאשפז את המשיב בכפיה בבית החולים במסלול הפלילי לתקופה מרבית של 25 שנה, אך אין זו אלא התקופה המרבית, שכן הוועדה מוסמכת, אף לפני הגיע המועד האמור, להורות כי החולה ישוחרר מן האשפוז, ככתוב בס' 28(ב) של החוק, כאשר הוועדה "מצאה כי אין עוד הצדקה להמשך אשפוזו [בבית החולים של החולה המאושפז מכוחו של צו] נוכח מצבו הנפשי ונוכח מידת המסוכנות הנשקפת ממנו בשים לב למצבו הנפשי". השחרור יכול שיהא מוחלט, ואפשר שיהא חלקי, בכפוף לצו לטיפול מרפאתי, בתנאים שהיא תקבע (ככתוב בס' 28ג של החוק).

13. את ענייננו, יש לבחון על פי ההוראות הקבועות בחוק, כתיקונו לאחר תיקון מס' 8, יש לפרשו כך שלא ייפגעו, כבודו וחירותו של האדם החולה, מעבר למידה הנדרשת, וכך גם כבודם, חירותם ושלומם, של הציבור או מי מבין הציבור, הנחשפים למסוכנות שבחולה. יש להתחשב, בין היתר, ובהתאמות הדרושות, בקבוע בחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996 ובשים לב לקבוע בחוק שיקום נכי נפש בקהילה, תש"ס-2000, וחוק זכויות נפגעי עבירה, תשס"א-2001.

14. החוק מחיל על ענייננו, שלוש הוראות עיקריות. האחת, עניינה ההסדר וההצדקה לסיום האשפוז הכפוי של החולה, ככתוב בס' 28(ב) של החוק: "הוועדה תחליט על שחרורו של חולה [מן האשפוז הכפוי במסלול הפלילי] אם מצאה כי אין עוד הצדקה להמשך אשפוזו נוכח מצבו הנפשי ונוכח מידת המסוכנות הנשקפת ממנו, בשים לב למצבו הנפשי".

על כך נאמר: האשפוז הכפוי הפלילי בא לעולם בגלל הכישלון ואי האפשרות להמשיך בהליך הפלילי נגד הנאשם החולה, לאור מצבו הנפשי, הליך שהופסק בלא להביא לענישתו, אם יימצא חייב בדין, ענישה המתבטאת בכליאה, ועימה הגנה על הציבור מפניו, הרתעה, וגמול, וכן מניעתה וחסימתה של הנקמה הפרטית, והבאת הציבור לידי תחושה והכרה כי יש שכר ועונש בחברה, ועשיית דין צדק, תוך מתן אמון ברשויות אכיפת החוק. על כן, בלית ברירה, יש להגן על הציבור מפני המסוכנות שבחולה, בדרך אחרת: השמתו באשפוז כפוי. אך בית החולים אינו מקום ענישה, מתקן כליאה, או בית סוהר, ורופאיו אינם סוהרים או שוטרים. אין קיום לאשפוז הכפוי בלא טיפול פסיכיאטרי, וטיפול נלווה, תומך ומשקם. טיפול זה, אם ישיג את מטרתו, יחד עימו תושג גם המטרה שנכפתה גם היא על בית החולים להשיגה, באמצעות הרפואה: שינוי של ממש במצב נפשו של החולה השולל (אף אם לא לחלוטין) את המסוכנות שבו ובכך תושג הגנה על הציבור מפני המסוכנות שבו, הגנה אותה לא ניתן היה

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

להשיג, בהליך הפלילי נגדו. כאשר החוק מדבר על העדר הצדקה להמשיך באשפוז הכפוי, פירוש שיש לחדול ממנו שעה שהושג "אותו מצב יציב משופר ומפחית סכנה, כך שניתן יהיה להחזיר את החולה לחיים בחברה, בקהילה, אם כאדם חופשי או תחת כפייה של מעקב וטיפול רפואי בקהילה ... תקופת האשפוז הנדרשת", כך רשמתי בפסק הדין מיום 13.2.20 בע"ו 20-01-21852, "נגזרת אך [וניתן להוסיף – בעיקר] מן הטיפול, תוצאות, קיומו, מיידיותו ואפשרות התרחשותו של הסיכון, מחומרת הסיכון טיבו ומהותו, הפחתה במסוכנות של החולה, והשגת מצב יציב שלאורו נשללת המסוכנות לציבור ולמי מבין הציבור, ולחולה עצמו, במידה מספקת, ובמקרה של הוועדה המיוחדת, ברמת וודאות גבוהה".

15. הוראת החוק השנייה, עניינה תנאי סף לשחרור, לחופשה, או להמרת צו האשפוז לצו לטיפול מרפאתי, ככתוב בס' 28ג(ג) של החוק ולפיו "וועדה מיוחדת תאשר לחולה חופשה [או שחרור, או המרה לצו טיפול] ... רק אם סברה כי חל שינוי יסודי, בסיסי ורציף, לאורך זמן, במצבו הנפשי של החולה, וכי יש בו – בשים לב לתנאי השחרור והפיקוח – כדי לשלול ברמת ודאות גבוהה את מסוכנותו של הנאשם [צ"ל – החולה] לשלום הציבור, לאנשים מסוימים, או לעצמו".

על כך נאמר: על הוועדה המיוחדת להגיע למסקנה כי המסוכנות שבחולה היא נמוכה ויציבה במידה כזאת שניתן להוציאו ממסגרת האשפוז, לחופשה או לטיפול בקהילה. בדרך כלל, אין די במסוכנות בינונית. גם לא ניתן, מצד שני, ברוב המקרים, להגיע למסקנה מוחלטת בדבר העדר מסוכנות כלל. נדרשת מסוכנות נמוכה, או פחות מזה – נמוכה מאוד. נדרש כי מסקנה זאת תתבסס תאשר ותחוזק על ידי התנאים המוקדמים בדבר קיומו של השינוי, מהותו, והתארכותו לתקופת זמן מספקת. כפי שכתבתי בע"ו 20-01-21852 הנ"ל, "אורך התקופה ייגזר על פי היותו מספק, כדי להביא בפני הוועדה נתונים ומסכת דברים כזו, שאינה רגעית, אלא בעלת עומק, יציבה ומתמשכת, המאשרת את שלילת המסוכנות שבחולה, במידה מספקת ומבוססת, כנדרש". ובענייננו: במידה המספקת את הדרישה ל"רמת וודאות גבוהה". אם כך: אין לומר שתקופה זו תימדד על פי היחס שבינה לבין יתרת תקופת הצו המרבית. עליה להימדד על פי תוצאות יעילות ומתמשכות ברציפות ולאורך זמן של מצב נפשי משופר השולל או מפחית מסוכנות, פרי תוצאת הטיפול הפסיכיאטרי שמקבל החולה במסגרת של אשפוז.

16. הוראת החוק השלישית היא זו שבס' 28ב(2) של החוק, ולפיה בדיון לצורך חופשה או שחרור "תשקול הוועדה בין השאר את השיקולים האלה: סיכויי שיקומו של החולה והתנאים לשיקום, ובכלל זה הטיפול הדרוש לשיקומו והסכות (פרוגנוזה) לגביו, נסיבות העבירה שבשלה ניתן צו האשפוז או הטיפול המרפאתי, עברו הפלילי של החולה ומשך הזמן שחלף מאז תחילת האשפוז או הטיפול המרפאתי".

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 46238-01-20 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

על כך נאמר: ככל שהסיכוי לשיקומו של החולה קיים ועשוי להתחזק ולהיות מטופל ומוסדר במסגרת השהות מחוץ למסגרת האשפוז, כך עולה משקלו למען השחרור. אם את הטיפול במסגרת השיקום ניתן להעניק בקהילה, מבלי להעמידה אל מול מסוכנות שאין עליה לשאת בה, יש להעדיף זאת. נסיבות העבירה חשובות ביותר, שכן הן מעידות על הסיכון וטיבו, ומשליכות על אשר עלול חס וחלילה לקרות, לאחר השחרור. עברו הפלילי של החולה, מעיד גם הוא על החשש לאשר יקרה עימו ועל מידת מסוכנותו של החולה. משך הזמן שחלף – ככל שהוא ארוך יותר ומעיד על יציבות והפחתת מסוכנותו ועל תהליך נפשי חיובי, יש בו כדי לתמוך בשחרור, וכן יש לקחת בחשבון כפרק זמן העשוי לפגוע, אם ימשך שלא לצורך, בחירותו של החולה ובכבודו, מעבר למידה הנדרשת. אך יחד עם זה: כאשר מי שעניינו מובא לדיון בפני הוועדה המיוחדת, ולאורך כל הזמן הוא נשאר במצב שבו נשקפת ממנו מסוכנות ברמה גבוהה מאוד לציבור, או למי מבין הציבור, אין לשלול מראש, כי לא תהא ברירה, אלא להמשיך ולהחזיקו באשפוז, בלא יציאה לחופשות, עד תום התקופה המרבית, ומהלך דברים זה כשלעצמו, לא ייחשב בהכרח, כפגיעה בלתי מידתית, בכבודו של החולה, ובחירותו. באותה מידה, ארשה לעצמי להוסיף, כי אין זה נכון להביא בתום התקופה המרבית לשחרורו של חולה כזה מן האשפוז במסלול הפלילי, שכן זה הוא מהלך הדברים הצריך להיעשות לשם הגנה על הציבור. אך, הליכה בדרך זאת, טעונה תיקונו של החוק, כחקיקתו כיום.

17. אכן, החלטות הוועדה צריך כי לא תפגענה באמון הציבור במערכות השלטון הצריכות לדאוג לביטחונם ושלומם. אך אין בדרישה זאת כדי להצדיק אשפוז בכפיה של חולה הנפש ללא הצדקה בבית החולים לחולי נפש. על כך כתבתי בע"ו 21852-01-20 כי "השמירה על אמון הציבור במערכות אלו לא תושג על ידי השמתו של חולה הנפש, שלא לצורך, באשפוז כפוי, שעה שהוא אינו מסכן מעבר למידה נסבלת, בה ניתן לשאת, את שלומו של הציבור. אמון הציבור יישמר, שעה שעניינו של החולה, ויציאתו לחופשה, ייבחנו באחריות, בשקידה ולעומק, ובאופן מאוזן אך זהיר, תוך שמירה על כללי הצדק הטבעי והוראות החוק, ובלא לפגוע בחירויות האדם ובכבודו, שלא לצורך, על ידי האחראים על כך (הרופאים), מנהלי המחלקות, הפסיכיאטר המחוזי וסגניו, הוועדה הפסיכיאטרית ויושבי הראש בה), ולבסוף, גם על ידי בית המשפט בערעור על החלטות הוועדה."

18. כל הנ"ל מראה כי תמונה מלאה ומקיפה, מבוררת לאשורה, עמדה בפני הוועדה המיוחדת לגבי עניינו של המשיב, לאורך זמן ממושך, והיא היוותה בסיס איתן לצורך החלטתה, בעניינו.

19. כאמור, הוועדה החליטה על המרת צו האשפוז לצו לטיפול מרפאתי, זאת בהתאמה להמלצת הרופאים המטפלים במשיב במחלקה השיקומית בה הוא מאושפז. בהפניה מיום 2.1.20

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

סיכמו הרופאים כי המשיב "מאושפז במוסדנו מזה 10 שנים בסטטוס צו אשפוז בגין ארוע רצח. המטופל נמצא במחלקה שיקומית מזה כ- 5 שנים, חלה התייצבות במצבו הנפשי, חל שיפור ניכר ברמת תפקודו וחלה ירידה ברמת המסוכנות. המטופל מממש את חופשותיו ברמה טובה מאוד והתקדם יפה במסגרת תעסוקה, התקדם להעסקה כעובד בתעסוקת ביניים עם תוכניות להתקדם בעבודה בשוק חופשי לאחר שחרור. כמו כן יש לציין שבביתו הוריו סידרו לו יחידה נפרדת בביתם. בהמשך שוקלים דיור מוגן בביתו לאחר שחרור. לאור מצבו, אנו ממליצים על המרת צו אשפוז לצו טיפול מרפאתי כפוי. נבקש חודש ימים לפני שחרורו לצורך השלמת תהליכי שיקום."

20. תיאור חיובי של מצב הדברים לגבי המשיב ניתן למצוא גם במכתבה של מנהלת אזור חדרה/פרדס-חנה/עפולה של המוסד "שכולו טוב, שיקום והכשרה בדרך לקריירה ושילוב בחברה", מיום 1.1.20, המדבר על התקדמותו בעבודתו, הוא "עובד בהתמדה ובמסירות ... הוא רהוט ויודע לבטא את עצמו ... מצליח להתמודד עם האתגר התקשורתי בהצלחה. ... משתתף בסדנת הכשרה מקצועית ... ולאחרונה החל תהליך מעבר לשוק העבודה החופשי ... עם המעבר של אבי לחיפה, הוא יוכל להמשיך לקבל שירות בסיפור חוזר חיפה ולהמשיך את התהליך שהחל בתעסוקה הנתמכת לקראת המעבר לשוק העבודה החופשי."

21. אני מבין לליבו של נפגע העבירה, בנה של המנוחה. המקרה פצעו קשה, והדברים חיים ונוטנים את משקלם גם כיום, וכך נראה גם לעתיד, על הווייתו ונפשו. הוא כותב, בין היתר, כי הוא תבע את המדינה על טעותם של הרופאים, בטיפול ובמעקב אחר המשיב ומצבו, קודם לאירוע מעשה הרצח, אף זכה בפיצויים ניכרים בתביעה שהגיש, שכן "כשבועיים לאחר שהפסיכיאטר אבחן את המשיב כלא אלים ולא מסוכן, הגיעה אמי לדירה שבבעלותה – אשר הושכרה למשיב – הוא הכניס אותה לדירה, נעל אותה בפנים, תפס אותה בשיער ואז דקר אותה 17 פעם וגרם למותה בסבל וייסורים. ... [לכן הוא] מבקש מכבוד השופט שייתן את המשקל הראוי כדי שלא תיגרם שוב הטעות הטרגית האיומה שעלולה להיות קטלנית ... באם יש צל ספק ולו הקטן ביותר בשחרור המשיב, [יש] להגיד הפעם 'לא' על מנת לשמור על בטחון הציבור ... אני פונה אל כבוד השופט בבקשה כי ישים את טובת שלום הציבור לנגד עיניו, יקבל את ערעור המדינה, ויורה על המשך אשפוזו המלא של המשיב בבית החולים לחולי נפש".

22. אכן דברים מרגשים, אותם אני לוקח בחשבון, כך גם פגיעה אפשרית ברגשי נפגע העבירה, עקב החלטתי לקיים את החלטת הוועדה. איש לא יוכל להבטיח כי ההחלטה ניתנת לאחר ששוכנעתי כי "אין צל של ספק", שמה שקרה, לא יקרה שוב. כך גם במקרה של אסיר שרצח היוצא לחופשה או משתחרר מכלאו, ולגביו הנחת הדברים היא כי יש בו תובנה מספקת למה שעשה, וכי למד את לקחו. אך אני מבטיחו נאמנה כי המדינה דאגה להקים, לצורך הנושא שבעניינינו, וועדה במושב אחראי ורציני שהשמירה על שלום הציבור עמדה לנגד עיניה, כי

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

החוק העמיד לרשותה כלים נאותים, לצורך בחינת הדברים ושיקולם, כי היא עשתה כדרוש, במקרה דנן, והחליטה באשר החליטה, וכך גם אנוכי, בתחושה לא קלה של נשיאה באחריות, באיזון מתאים, בשיקול דעת, ותוך שמירה על כבוד האדם וחירותו, הן של המשיב, הן הציבור בכלל, וכך גם של נפגעי העבירה.

23. אוסיף, כי תנאי השחרור והפיקוח כקבוע בס' 28ג(ב)(1) של החוק אינם מוציאים מתחולה אמצעי הגנה נוספים לשם שמירה על שלום הציבור, לרבות הודעה הנמסרת לפסיכיאטר המחוזי, ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המחוז ולמשטרת ישראל (ככתוב בס' 28ד(1) של החוק. כמו כן, שחרור זה לטיפול מרפאתי כפוי בקהילה, הוא על תנאי, ככתוב בס' 28 של החוק.

24. לאחר שבחנתי את הנתונים שבפני שוכנעתי כי ההליך בפני הוועדה המיוחדת היה תקין ויסודי. מצבו של המשיב נבחן לאורך זמן. המרת הצו, כיום, 10 שנים לאחר הוצאת הצו ולאחר מסכת ארוכה של טיפול ויציאה ממושכת לחופשות ללא תקלה, תוך הבטחת מסגרת נאותה באשר למגוריו וקיומו של המשיב מחוץ למסגרת של אשפוז וההשגחה עליו, והמשך הטיפול בשיקומו, כל אלה מביאים למסקנה כי הושג ביטחון מספיק, ברמה הקרובה לוודאות, אך שאיננה וודאות מוחלטת, כי צעד זה, שננקט באשר להמשך מהלך חייו של המשיב, הוא צעד נכון, וסביר, שיש לקיימו.

25. בטרם סיום אעיר כי שאלה בפני עצמה היא האם בחינתה של הוועדה בשקלה את אשר ייעשה עם החולה, צריכה לילך בכיוון בו תחילה עליה לבדוק אם חל לגביו תנאי הסף, ובהמשך תגיע להערכת סיכון מחייבת. או אם יכולה היא להעריך תחילה את מידת המסוכנות שבחולה, ותבדוק לאחר מכן אם הערכה זאת מתבססת, מתיישבת ומתחזקת אכן, על ידי קיומו של תנאי הסף, עד לרמה הקרובה לוודאות. נראה לי נכון להשאיר זאת להתפתחות עבודתה וניסיונה של הוועדה, כך שהפרקטיקה תביא את הדברים, עם רכישת הניסיון, לנתיב פעולה מתאים, העשוי להשתנות, ממקרה למקרה.

26. באשר למקרה דנן, אני שואל את עצמי, בסיכומי של דבר, האם החומר המונח בפני, מבסס כיאות את מסקנת הוועדה, כי אכן מתקיימים במשיב התנאים להמרת הצו, ומסקנתי היא כי אכן כן. אנו רואים כי זה תקופה ארוכה מאוד המסוכנות שבו מוערכת שוב ושוב כנמוכה. הוא יוצא לחופשות, שתנאיהן הוקלו, בהדרגה, מאוד. אשפוזו הוא במחלקה השיקומית. מוסדרת עבורו תעסוקה מוגנת. הוא נתמך על ידי ההורים, ויגור ביחידה הצמודה לביתם. הפרוגנוזה וסיכויי השיקום, טובים. עברו הפלילי מהווה שיקול מסיים לחובתו, אך עבר זה, להבדיל מהפרשה עצמה החמורה ביותר שהביאה לאשפוזו בכפיה, אינו חמור. משך הזמן שחלף מאז תחילת האשפוז, ארוך. תנאים לשיקום, הוסדרו, אף אם בחלקם.

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

27. במצב דברים זה, מסקנת הוועדה המיוחדת מקובלת עלי. היא תשוב לשקול את עניינו של המשיב לפחות אחת לחצי שנה, ותשלים פרטים הנוגעים לשיקומו, אך אין בעובדה שפרטים אלה שיש לגבשם וחלקם לא הוסדרו עד כה, כדי להצדיק שינוי בהחלטת הוועדה.

28. כאמור, אני ער לחששות ולפחדים של נפגע העבירה, בנה של המנוחה. אני מביע תמיהה לגבי עמדת הסניגוריה הציבורית אשר ביקשה לשלול מנפגע העבירה את זכותו, להביא בפני בית המשפט את דבריו, ולא רק בכתב. אני רואה בהשתתפותו של נפגע העבירה בהליך הערעורי גורם מאזן ונדרש, גם לגבי נקיטה בהליך של צדק מאחיה, ככל שניתן, אם בכלל להשיגו, במקרה חמור של רצח אכזרי, כפי שבוצע כאן. אולם, איני מקבל כי די ב"צל של ספק הקטן ביותר בשחרור המשיב הפעם [כדי] להגיד לא על מנת לשמור על בטחון הציבור", ואין זה נכון ותואם את הדיון, כי כדבריו, יש לשים את המשיב באשפוז כפוי בבית החולים "לפחות ל – 25 שנה וזה תקופה מרבית שהחוק קובע לגבי מי שעשה מעשה רצח". כמוסבר גם בהחלטתי בע"ו 20-01-21852 זו היא אך תקופתה מרבית, ולא ממנה יש לגזור את תקופת האשפוז הנדרשת, המושפעת מחומרת המעשה, ומנסיבות העבירה, ולא כמסקנה ישירה מדין עונשה של העבירה המתבטא באורכה של תקופת המאסר המוטלת בגינה. מקובל עלי מה שנפסק בע"ו 02-7738-12 כי "כאשר מדובר בחולה המאושפז מכוח צו, ... הרי השיקולים העומדים בבסיס החלטת הוועדה אינם שיקולים רפואיים בלבד. על הוועדה לשקול שיקולים נוספים ובכלל זה הגנה על הציבור מפניו, שכן מדובר במי שלכאורה ביצע מעשה פלילי מחמת מחלתו. אותם שיקולים כוללים מערכת של שיקולים עובדתיים ומשפטיים, הנוגעים בין היתר להגנה על הציבור, לשלום הציבור, טובת הציבור, לשאלת השפעת שחרורו של פלוני על אמון הציבור, כאשר מדובר במכלול רחב של שיקולים, בנפרד משאלת המסוכנות". אולם, הוועדה איננה יכולה, בהמירה את הצו, לערוב לשלום הציבור, באופן מוחלט. למרות זאת היא זכאית לאמון הציבור, לאחר ומשום ששקלה בזהירות, בקפדנות, ולפי הנדרש בחוק, את העניין, שעה שאכן הצדיקו הנתונים את המרת הצו, שכן, על אף החשש הקיים תמיד באשר למה שעשוי לקרות עם חולה הנפש לאחר שחרורו, מוצדקת הייתה מסקנתה, כי במקרה דנן אין בשחרורו של המשיב מן האשפוז, אל המסגרת המותאמת של הטיפול המרפאתי, התעסוקה המוגנת, הגבלת המגורים, ותמיכת המשפחה, ושאר הנתונים, כדי לסכן את שלומו של הציבור, במידה המצדיקה את המשך אחזקתו של המשיב בכפיה בבית החולים, נוכח מצבו הנפשי כיום, תקופה נוספת, לאחר טיפול אותו הוא קיבל במסגרת של אשפוז, מאז 21.10.09, משך יותר מ 10 שנים.

29. סוף דבר: לא השתכנעתי כי עלי להתערב בהחלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת, שניתנה לאחר דיון קפדני ומפורט בעניינו של המשיב. מתקיימים לגבי תנאי החוק המצדיקים להעבירו, כיום, למסלול של טיפול מרפאתי כפוי בקהילה. החלטת הוועדה, אין בה, כך אני

בית המשפט המחוזי חיפה

26 פברואר 2020

ע"ו 20-01-46238 היועץ המשפטי לממשלה נגד פלוני

מאמין, כדי לפגוע באמון הציבור במערכת הפסיכיאטרית – משפטית, המפקחת על אשפוז הכפוי של חולה הנפש, אלא להיפך, ההחלטה מראה כי הדאגה לשלום הציבור, בדיוני הוועדה, מהווה שיקול מרכזי הנלקח בחשבון, תוך שההתייחסות אל חולה הנפש עצמו, אינה כאל נאשם, החייב בענישה, אלא כאל אדם לוקה בנפשו, הזקוק לאשפוז, טיפול, אף בכפיה, שבסיומו, לא בקלות, לאחר מסע קשה, יש תקווה לחזרתו אל חיים בקהילה.

30. על יסוד כל האמור - הערעור נדחה.

ניתן היום, א' אדר תש"פ, 26 פברואר 2020, בהעדר הצדדים.

שמואל ברלינר, שופט עמית